

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1925 чылда түзүлгөнгөн

1966 ч.
НОВАБЬР
11
ПЯТНИЦА
№ 266 (6597)

Өртөө 2 көп.

ГДР-ниң Улус палатазының төлөөлерин Н. В. Подгорный хүлээп алган

ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Н. В. Подгорный Герман Демократтыг Республиканың Улус Палатазының төлөөлерин ноябрь тоста Бременге хүлээп алган. Ол төлөөлөрүн Улус Палатазының даргазы, ГДР-нин Күртүе Чөвүлели-

нин Даргазынын оралакчызы Йоганнес Дикман баштап чоруур. Н. В. Подгорныйның болгаш немес эштерини аразына чүрөктүн ханы-зыннан найыратчы беседа болган.

(СЭТА).

Мурнакчылар

Көдөө ажил-агыйын продукттары хойлу бутургеш, мурнакчы болган кижилер Барыш-Хемчик районда эгелээт эвес.

Ындыг малчыларга чүс хойдан 120 хурагын камгалат алган «Шенээр» совхозтун хойжуу Боржак Ангир-оол, 80 га сүтүтүгү черин гектар бүтүрүшкөн 19 центнер дүжүтү алган, ол-а ажил-агыйын сугаргычтары Сарылар Сайын-Бекес, «Болышник» колхозтун шаң калдарчы Сарылар Лама-ажи, Биче-Тей суурда магазин эргелекчиз Монгуш Хүлээр-оол дэишкеш эштер хамаарылар. Райондун Хүндүлүк самбырамында 20 мурнакчыны адим килер.

Баштайгы олча

Бий-Хем райондун «Халың» колхозунун баштаар чери алу планн күүсөдир дээш 14 эки дэиш ачыларын атырткан. Оларнын аразында хоочун ачылар Н. Обухов, М. Натч-оол, П. Якин. Кол Эртине болган оон-даа өскөлөр бар.

Аныяр сезонунун баштайгы хүндүн эгелээт чоонку Чокан-Тайгазыдан айнаа динчилер Октябрь баштайгыны бүтүрүшкөн ажи ол ча-агыйын чыгып келгенер. Оларнын кижилерү 70-80 эки олчалык болган.

Колхозтун ачылары күш-хүндүн дегерип алган база катат атытканнар. Бо хүндерде тайгаларда 20 ажи ачы динчилер турар.

Д. СТЕПАН.

План улуг

Бай-Тайга райондун «Кара-Хөл» колхозу чыл бүтүрү күрүнеге эгелээт эгелээт дүжүк ажил-агыйларын бирээш. Колхоз бо аныяр сезонунда 3500 динчи, 150 кисти бо-а оон-даа өске өнүгү ачылар дүжүк ажилы. Өлүк белеткелиги планн күүсөдир дээш атыт баштаар чери 25 ачыларын атырткан үндүрүш.

Ындыг болза-даа райондун белеткелиг контролдан бастык колхозтун ачыларын ок-көмөк-биле чедир хайырбанындан эгелээт хой ачылар динчилерин баран.

Х. ШЫРАП.

Чаа клуб

Октябрьн 49 чылда Улут-Хем районун Жалаов атыг колхозтун Ил-Тал салбыраында чаа клуб ачылган. Ону байыр-ладын бүтүрүшкөн ажил-агый дүжүк ажилы.

Культура чаз оода 75 киши олуттук. Клубта тапчылар болган кино көргүзүшкөн база бар. Клубта тууга Шалаов Шалаовын ишчилер мурнакчы ажил-агый болган салбырын ачыларын шөбүлөөшкө кызылдан киришкен демдегээр өөрчүтү.

К. КЫРГЫС.

БЕЖЕНГИ СОВЕТ ЧЫЛ

Октябрьн байырлалын бо чылын онзагай сагыш-сеткил-биле демдегледис. Совет эрге-чагырганың амырал-чуртталгазының чартым чүс чылы демдеглеттирер улуг байырлалдыг чылдың хүнерин ол ажиткан. Өөрүшкүлүг улусчу байырлалдарга бодунуң каттап-тынмас демдектин ол чедирген: чер болганга болгулаан байырлалдар чүгө чаңчыл өзүгээр бистиң чедикши-кинери-бистиң түңнелдерин үндүргөн эвес, харын алдарлыг бемен чылга белеткелиг калбак көрүлдөш болган. Ыңчангаш бөгүн ажил-ишти улам идепкейлиг сөгирип албышкан, миллион-миллион ажил-ишчилер улуг байырлалдыг хүнү талептиг уткуур деп ниити чүткүл-биле соруң киргенер.

Советтер чурту коммунист тургузуушкунуң чаа чугула үе-чадазында туруп турар. Ол үе-чаданың негелдерин болгаш төп сорулгаларын эки барымдалал туур эконоимитиг болгаш социал политиканың СЭКП-ниң XXIII съездин амыдал кылган болгай. Ленинчи партияны политиканың болга социалистг бүдүрүлгөң аң байлап мурлавыларын болгаш аргаларын улустун чаагай байдалын көдүрүлгөң эрге-ажыктарына, Төрзүн чурттуң күчү-шаданын улам ыңай быжыгларын эрге-ажыктарына таарыштыр бүгү хемчег-биле ажил-агый уланган. Ол политиканың күжү—эртөө талазы-биле үндөилелдинде болгаш боттуунда. Ол политика бистиң шимтеливистиң коммунистг дөң-дөңсү бүтүр-редик шимчээшкенин хандар арганы берип турар.

Ленинчи партияның политиканың бүгү совет кижилер бурун болгаш кызыгаар чок деткип турар дээштин Октябрьн 49 чыл оюнун байырлалы база дагын бүтүрүлдүг көргүсөн. Улуг байырлалдыг чылче бистиң улус илер үгө тодаргай перспективаларыг кирипкен. Совет күрүнеңиң бемен чылының алдары дээш социалистг чарыш ажилчы чоннарның калбак массаларын шагда-ла хаара тудупкан. Октябрь мурунуң вахтазы чаа-чаа күштерин чыгып алдыра ол чарыша дузалаан. А сорулгалар болгаш оларны шимтеливистиң тодаргай орундары бурун долу билдинип турда, оңчу улусчу энергия мөөнөттинген турда, уласток бүдүрүшкө күш-ажиыды шын организастары бири чергениң ужу-дүзүлүгү болуп бар чыдар. Бүгү партия, совет болгаш ажил-агый органдарының ажиының өзүлүг ленинчи стили—ам онза чугула чүл ол-дур.

Бистиң үлөтүрүшкөн Октябрьн улуг байырлалдыг чылыгы эки түңнелдерин ужурашкып келген—продукция бүдүрүп үндүрүлгөң болгаш күш-ажылың бүдүрүшкүлүгү талазы-биле он айларын, планн ажиры күүсөткен. Ам кол чүс чүл дээш, күнүлгө-биле көдүрүлгөң өзүгээр, бүгү көргүзүлгө ажиы-биле чыл онзагаларын алдарлы-биле боттандырып доозары, туугу объектилеринче онза кичээшкенин уландаары ол болур. Ажил-агыйн эргелеп башкаарының чаа системаны улам ыңай бадыткаары аңаа иди бээр, ол система бүдүрүлгөң удурунун эконоимитиг аргаларын ролон бедаип, коллентитетин материалдыг сонууогалын, оларның чогадычыч инициативаны, бот-анып-чорудулгалыг болур чорунуң бедек көдүрүп турар.

Бүдүрүлгөңнүн хүн бүрү ажиылы болгаш эконоимити реформалары боттандырып партия организастарының, министрстволарың болгаш ведомстволарың эң шыңгыы кичээшкенин база негел турар. Кол фонданы эң-не дээштик мындар ажил-агыйларын, чаа техниканы негелдерин, күш-ажыды эки организастарын, бот-орунга-чарыгалыг болур чоруту быжыгларын чедип алза чөгүр. Планнаашкыны болгаш материал-техниктиг хандырылгага эртөө талазы-биле улам-на үндөилелдик чүдүлгөң кириери, күш-ажыдың шын төлөөрин хандары көчүгү чүгүл. Күш-ажыдың болгаш күрүнеңиң сагылга-чорунун быжыгнал, ажил-агыйны калдарын, бүгү ажил-ишчилерин дагыннып алган ажил-херээ дээш бедек харыс-салгынның өзүзүңа кижизидип, эконоимитиг үндөилгө бүдүрүлгөң организастарының принциптеринге кижилерин эредир херек. Октябрьн оон байырлалы-биле байырлавышкан, совет кижилер бистиң көдөө ажил-агыйының чедикши-кинерин сеткилдик онза ханышыны-биле демдеглээн. Совет эрге-чагырганың бүгү чылдарының аур-

СОВЕТ КӨДЭЭНИҢ КИЖИЛЕРИ

Тыва АССР-ниң алдарлыг хову ажилдакчы, коммунист Куулар Семис-оолга удурткан чеди кижиле составтыг сугаргычтар эвенозу бо чылдың чаманында 150 га шөлге тараан кызыл-тастык та бүтүрүшкөн 23 центнер дүжүтү, 550 га шөлге тараан куруузының та бүтүрүшкөн 340 центнер ногаан массаны өстүргөн.

Ол эвено Улут Октябрьн 49 чыл оюнга күш-ажылын бедек кылдыр 300 га черин күсү сугарылганын чорударын хүлээп турган, ам олар 250 га черин булукталдырып сугаргаш, ам арткаш шөдөрүн уламчылап сугарып турар.

Дүжүлгалыг тараажы Куулар Тевекөвичин эвенозу төрөөн совхозунун тараа шөдөрине ки-лир чылы эки дүжүтү өстүрүп дээш ажилга бодунуң үлүүн ыңчаар кирип турар.

Күсүк дүжүт ажаап алышы-кынымын ийиң-түдүн үевиңде совхозтун төп трактор-хоу бригаданың аска комбайнеринин көрүтүп самбырамын чыныга хой кижиле чыгып келген, ону көрүп, бо чылы бири черде база-ла Монгуш Эрес-оол чоруп турар-дыр деп өөрүп чугаала-жып турганнар. Эрес-оол база оларын аразына турган. Орта салбыр эргелекчиз аш К. Монгуш чедик келген, Эрес-оолдун холун динчыг тудуп, «Күш-ажылы чыгылгалар дээш» деп медаль-биле ону шаңнааныга байыр чедирген. Эрес-оолдун өөрү база аңаа байыр чедирип, чедикши-кинерин күзөөш.

Партия болгаш чааа оон күш-ажылын ыңчаар бедек үндөилгө Эрес-оол ажаап өөрүп, ол хүн чаагыш чыгып тараа келтирбээниң ийиңиң, бедек шаңналга харын кылды улам эки ажилдакчы кээп турган. Анык коммунист били-ла чай-хос аразында комбайнының бир-ле черин кынап көргөн, өткөн турар. Ол дүжүт ажаап алышы-кынымын эгелээринн ырак мур-нунда-ла комбайнын ыңк сөткөн, кезек бүтүрүп быжыратылыг хынап алыр.

БЕЖЕНГИ ЧЫЛ, БАШТАЙГЫ ХҮН

НОВАБЬР 9 — улуг байырлалдыг чылдың—Совет эрге-чагырганың 50 чылдың баштайгы күш-ажылың хүнү. Ол хүнүн канчаар эргекени, алдарыг чылдың эгелээт хүнүн совет кижилер чүдү-биле демдегледис Совет Эвелединин Телеграф Агентлигинин корреспондентилери чугаалап тур.

ХАБАРОВСКИ. Хабаровскиниң ола-га-биле ажилдар электростанция-зында күчүлүг чылдылга хоолалын ол хүн эгелээт эгелээт. Чүс мүн кыла-ват күчүлүг мындыг улуг хоолал Ыракы Чөөн чүткүн чыгыш-лаа станцияныда чок. Чаа хоолал чүг-ле электростанция ажилдар үндүр-гөң дика көвүлдүр эвес, харын Хабаровскини чылдарын бүтүн доозар арганы бээр.

ФРУНЗЕ. Совет эрге-чагырганың байырлалдыг чылдың баштайгы күш-ажылың хүнүн Киргизияның хөөнчилер кайтамчыгы күш-ажылыг тилелгелеринде демдеглээн. Республиканың статистика эргеле-диниң ол хүн диннатканын өзүгээр алырга, хөөнчилер белетке чер-леринге 175 мүн тонна хөөнчи че-дирген. Ыңчангаш Октябрь байыр-лалдыга алдар кылдыр Төрзүн чур-та чыл планнашкан ажиры он беш мүн тонна хөөнчи бээр дэиш ме-дедө хүлээлгезин база олар ажиры кү-сеткен.

САРАНСК. Бурунгу хоорай Арда-товтун чанында Алатырь хемни ке-жилдир үш чот метр демир-бетон көвүрүгүн ноябрь 9-та ажилла-ла

кириген. «Совет эрге-чагырганың бедек чылын демдегларин-биле бо көвүрүгү туткан» деп бижилгелди ында кылган. Чаа автомобиль көвү-рүгү Горький областың, Чуваш бол-гаш Мордва республикаларының бе-дирлелип чыдар черинде туттунган.

ЛЕНИНГРАД. СЭКП-нин XXII съездин атыг металл заводунун коллективниң ийиңи күчүгү ийи чартык миллион килеватт хоолаларын ол хүн белеткеп хүвээш. Владимир Ильич Ленинниң күзөп чораны «Электрелиг Россияны» дүрү-хө-вири ол машиналардан илген көстүп турар.

АЛМА-АТА. «Социалистг рево-люцияны ленинчи теориясы» деп темага ол хүн Алма-Атада партия-нын Дээди школы теоретиктиг кон-ференция өрттирген. Улут Октяб-рын 50 чылдыга турсааткан ол кон-ференция хой-хөй пропаганствис-терин, ийиңилер эртемнерин башки-ларын, республиканың Эртемер акадминистрациянын ажилдакчы-ларын, студентилерин улуг ки-чээшкени хаара туткан.

ЧЕЛЯБИНСК. Челябинскиниң ме-таллургия заводунун кан экидирчи-чилер улуг байырлалдыг чылдың баштайгы хүнүнүн планын ажиры күсүткен. Ылаңгыра бири марте-ленин чедик болгаш тоску суугу-ларын коллективтерин онза шы-дараан. Ол ийи мартелин кан эки-дирчилер белин ол хүн онзага-дан ажиры 237 тонна бедек шына-рыг канып берген.

ЮЖНО-САХАЛИНСК. Ырак Бу-рильдерде баштайгы массалыг а-ныяр сезону эгелээт. Бурун шаг-да бодунун аң-кең ажилдакчы-биле ал-дарыг чоран Курьял ортулуктар база дагын улуг өртөк-үлгил а-жык келжип чүрү болуп бар чы-да. Кежи кайтамчы үлгил аңар-ында дагын өөрү көвүлдөн. Ол дээ-ге хой чылдардагы камгалал хемчег-леринин ачымын дээр.

БАЛХАШ. Балхаштын даг-метал-лургия комбинатының бүтү-ле кол-лод участкарында ноябрь тоста пландан ажиры продукцияны сана-ры ажиттыган. Оон тонна чөс, күтүрүлүг лесота, дыка хөй молиб-ден ол саннара кири бижиттинген. Байырлалдыг чылдың баштайгы күш-ажылы хүнүнө бо комбинат хереклекчилерге төлөвилетингенин-ден дыка хөй аңгы металлдарын чорутуп берген.

ТЮМЕНЬ. Тюмень—Суругт аразы-нын 700 километр демир ортуңун түдүжүлүр ноябрь тоста Тавда хемни кежилдир келди үенин кө-вүрүгүн дөңдөдө быжыгдал бето-нун салып кирипкен. Бо дээге чаа өртүгү баштайгы инженер-техник-тиг улуг туугу болуп турар. Ол кө-вүрүгүн туудары Иргыш хемни ке-жилдир кайтамчы улуг көвүрүгүн туударының бир аны онзагай шө-дөш болур.

Тюмень-Тобольск аразынын ору-дун баштайгы 200 километр кезең Улут Октябрының 50 чылдыга у-ту-кушту ажилла килер.

БЫЗАА ажаакчылары Т. Тур-бачева, Л. Байнор, Т. Бело-сова, М. Шинигин олар ботта-рының ажаап турар бызаала-рын калжааларын эки чугай-лап, шалазын чүп, ийиңиң арылган туралар. 20 тонна ситенин, 30 тонна суланы фер-мазы сөөртүп эгелеткен. Байка-ла Довуракайга удурткан ша-наларын ийи трактортук эве-но ферма мал чөм сөөртү-рүн үтүгүчүлүк турар.

Сувай иектерин, шарыжы-тарын кыштагалары бир кыш-тагы Орозга дөңдөн болгаш калдарчылар чоттаар ийи ба-жынынын печказын салып, чу-гайлап чыгылган. Ол кыш-тага моторлук кузукту тур-

гускан. Ында ам 160 ажиры шарыжыктарын ситен, саван, силос, тыттырган чарба мал чөмөри-биле сейрити азырап агейей берген.

Чылыг калжааларже кирип, немелде мал чөмөри-биле чөм-гөрип агейей бээр, малдар-нын бээр продукцияны кескү-тү-биле белип эгелээн. Саар ийек мурунда хүне 4 литро сүт бээр турган болза ам 6 литро чедир берип турар апарган. Бызааларын, шарыжыктар-нын хонукта немелде дөңдөн база көвүлдөн.

Салчылар Т. Бара-кы, О. Мазы, А. Данга, Т. На-чин-оол, Т. Айгы, калдарчылар Б. Чаш-оол, О. Самбыга, В. Да-

ба олар эки ажилдап турар. Колхозтун малчылары Улут Октябрының 50 чыл оюнга че-дишкенин ужуражыр дээш кыштаглаашкыга белеткелиг бичин-даа кошкатпай малды чылдарынын дээш чарыш-ты калбартып турар.

Чөө-Хемчик райондун Ленин атыг колхозунун ажи-ишчилери бо чылын күрүнеге сүт, айт савар чыл планын ноябрь 1-де 100,2 база 64 хуу күсөткен. Бо түнөө өткөн чылдарынын дээш болган.

Колхозтун №1 сүт-бараан фермазынын коллективни кү-рү-неге сүт саварынын чыл пла-

нын ноябрь 1-ге чедир 127 хуу күсөткен. Ферманын мур-накчы саварчылары Монгуш Хе-релмаа 1688, Юрий Ондар 1210 кг сүтү ийек бүтүрүшкөн саап а-гашан. Вера Ондар, Монгуш Эшкү-Саар олар база мурнакчы саварчыларын олу-рууга чоруп туралар.

Монгуш Дажы-Чимитке удурткан №5 хойжу бригаданын хойжулары боттарының эрги кыштагаларын кышка бе-леткеп дооскан. Ховууж бол-гаш Тегерик-Алаз деп черлер-де анык хойлар коданнары тургузар ийи чаз кыштагаларын дери дооскан.

О. АРАЧКА.

Чоннун өөрүшкүзүңге

Кызылдың №24 квар-талы. Ында 32 аал ишти чурттаар бажың ажилда килер. Аңаа чурттаар кижилерге эң-не таарымча-лыг байдалды тургу-зган. Квартраларын өг-бүлелерин кижизиниң санын барымдалап тургаш чурттаар кыл-дыр таарыштырган. Чи-жээлээр, өг-бүлелерин келжигүнерин хөй ула-тарнык кварталаларын көөргө кордоруп, ван-налыг орозолон, ван-на-зын санаскаса, үш орозол, От оттулар тур-бас, кварталалар шү-түзү газ-биле хандыр-тынган. Квартралар-ның хааларын чарам,

шокар саазымнар-биле шып таарыштырган, арыг-силг, чыгыг, чы-рык. Өг-бүлелерин кижилер-ниң ыдыг көчүгү хөй эвес кижилерин чур-таар кварталаларын ко-ридорлор, кукханын, ван-налыг орозолон санаска-са ийи орозол. Бот кижилер чурттаарында таарыштыр кылдыгнал кварталалар база бар. Бир кварталга кире бээрликсе, №1 АТА-нык чолазаның И. Бу-гаенко чаа көчүп кел-ген тур.

— Бистиң партиясы болгаш Совет чаааыс кижилер дугайында узуу-биле сагышты са-

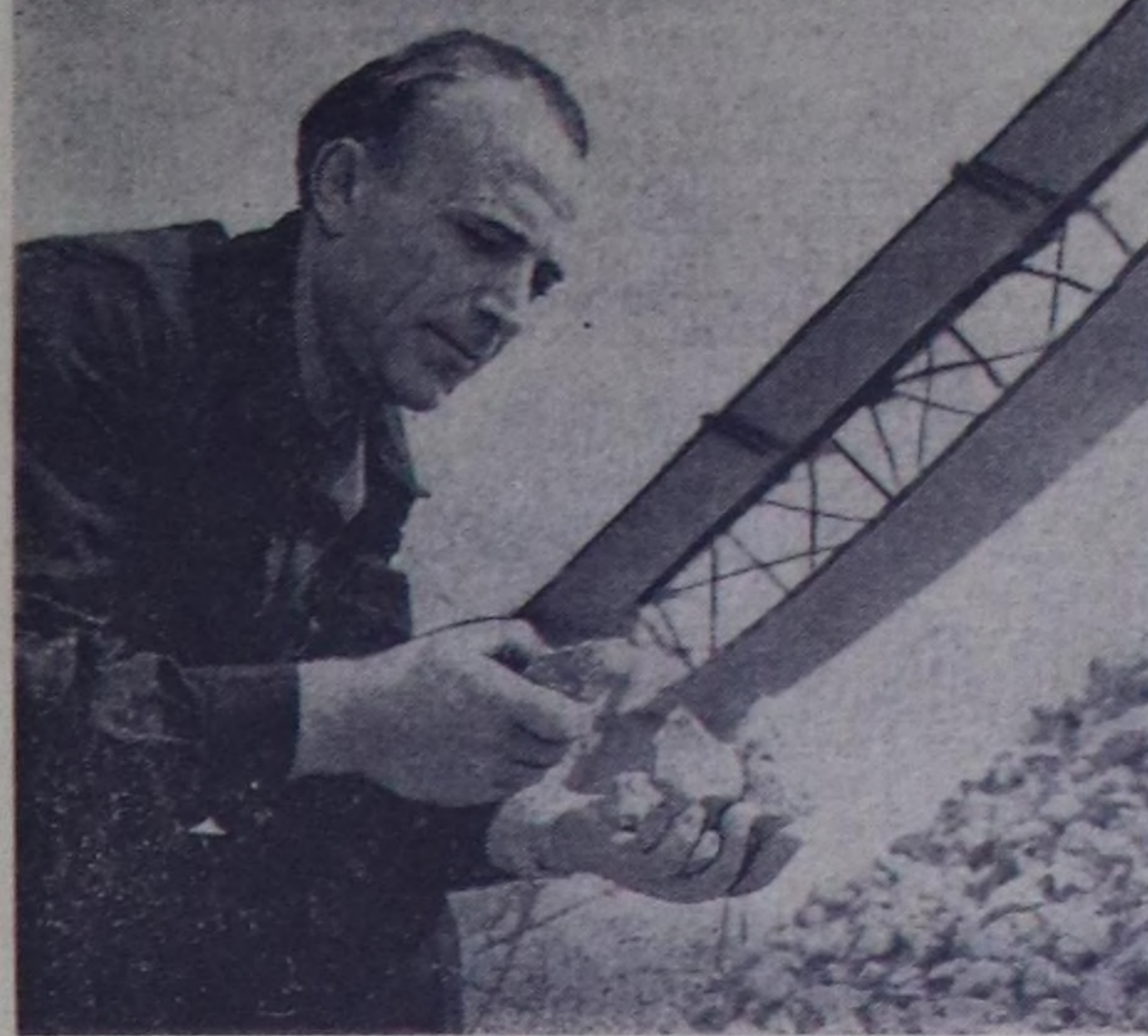
лып турарының хере-чиз бол-дур, бистер өг-бүлелерге дөрт кижиле орозол бажымын ал-дымыс, ыңчангаш бот-тарымыстың өөрүч чет-тиргендигин өлөрдүп турар бис — деп, ол чу-галалдыр. Ам чүгте Төрзүн чурттуң херзө-не эки ажилдап бээр-не ажилдап, ыңчангаш бо талазы-биле бү-гү күжүгүстү бээр бис. Дараазында бир квар-тирага кире бээрликсе, Социалистг Күш-ажыдың Маалыры Ооржак Лопсанчап кө-жүп келген олур.

— Кижиле шаанда ки-дир өгте чурттап чо-раан-на чүсө болгай,

амдыралдыктың хөй келип аңаа эрткен. Ам маалымын көрбөс бе. Тергип эки бажымын биске берди. Силер бо-дунар-лаа көрүп тур-гаш ажилдап чүп — аш-тып алдыр ажилдап, таагыг, суу база бөзөн, кижиле мый, хомур дам кылганга турбас — бо-ду чымылар-деп, ма-алды мыйчап чугаалап олурду.

Бо дөрт кыт бажы-мын азамы кызында чаш тургузар бараан савар магалын ажит-тыгнал, магалынн алы — «Детский мир».

Тыва АССР-ниң сайы-смылыга бичин уруг-лар тускай савдыны ажитканын өөрүшкүтүгү аңаа кылдыр чот са-нап турар. С. САЛЧАК.

УЗБЕК. ССР. Тянь-Шань дагыларың электеринде ажит-тыгнал байлак алдымың чер-лерин ажилдап кылдырып эге-лээн. Алдымың руданы Ал-тынтошканың В. И. Ленин атыг полиметалл комбинатының бүдүрүлгөңнеге не-мелде чарыгдалар чокка ажилдап кылдып турар. Оон-биле холбаштыр металл ты-вымыңды бот-үзөш, туртта ор-тумаа-биле алдырга, оон дыка чыш болуп турар.

Чурукта: «Узбекзолото» бү-дүрүлгө каттыжымшыкының арыглар уаңаа тогуван мас-тер А. Клейменов комбинатче чорудар руданың шынарын хынап тур.

Фото Г. Пуявуу

СЭТА-ның фотохроникасы.

ШЫН

